

ACC. N:R M. 9832:1-32.

Landskap: Skåne
Härad: Luggude
Socken: Väsby
Uppteckningsår: 1945
Upptecknat av: Emil Jönsson
Adress: Norrum, Hornsberg
Berättat av: Densamme
Född år 1861 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop och bröllopseder

Lwf. 59.

ACC. N:R M. 9832:1.Landskap: SkåneUpptecknat av: Emil JönssonHärad: LuggudeAdress: Norrum nr HornsbergSocken: WäsbyBerättat av: IsaUppteckningsår: 1945Född år 1861 i Wäsby kyrkobyLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop och bröföföeder före 1850: Skåne
De personer av almoge folket som i gam-
la tider före 1850 voro bjudna till gäster,
måste bereda sig på att på sådana gille som
bröllop eller begravning, taga med sig så kal-
lad förning. Men till andra gille, såsom barn-
dop, föla-kalas eller andra, brukades aldrig för-
ning med-tagas. Detta bruk, att medtaga
förning, var avskaffat helt och hållet 1855, på
vad det beträffar matvarors medförande i så
kallad förningakupa och tog i stället form
på annat sätt. För bjudningens verkstäl-
lande utskickades en person från gilles-gär-
den omkring, antingen gående eller ridande

LwF 52.

2
på en häst, till de släktingar och byfolk som
skulle bjudas. Denne bjudare kallades för
Bajmannen, kom några dagar innan, så
tid kunde för förmins-beredande finnas. Denne
Bajmannen skulle vara en bra talför och san-
sad man som ej tog för många supar så han
glömde bestämda dag och dato eller tog förbi
många som skulle bjudas. När det till
bröllop (bryllöp) det skulle bjudas så kunde han
till exempel uttrycka sig så här: Värmdeman-
nen i by ämnar göra bröllop för sin "döter"
"Lusse" (Lucia) Persdöter och rusthållaren Karl
"Tålsfor" ifrån Stora Stenaberga Lönslagen den 10^{de}
november 1835 och får jag därför på nämndeman-
nens Per "Jönsfors" och hans hustrus Rigel Trulv-
"döters" vägnar, inbjuda er så många som kun-
na komma, att med sin närvaro hedra vigel-
akten i by tyska. Samling klokian 9 i bröllops-gården

Söndagen 10:de november 1835, så bindes efteråt i
måndemansgården allt som huset förmår i
mat och dryck. Var det så kallat Brua-
skänkes-gille, så fick Bajmannen även omnäm-
na detta, ty då borde gästerna taga pengar med
sig utom den vanliga förningen. Vid Brua-
skänkes-gille, som ofta varade i fyra dagar å
rad, skänktes utom den vanliga förningen även
penningar, som skulle utgöra brudens hemgift,
och ändogs det att hon fick fördelaktigt deri-
genom att hennes föräldrar gjorde Brusshänkes-
gille för henne och fick hon sålunda detta i
stället för sin arvlott i hemmet. Det kunde
ofta hända att vid ett sådant tillfälle samman-
sköts flera hundra riksdaler och räknades de
upp i daler, så blev det åtskilliga tusen daler,
en stor rikedom på den tiden. Förningen be-
stod vanligen av 12 a 14 kakor av sött bröd, derav

knäckebröd, ett fläskaböste och en stor ost, en
hackkorv som räckte omkring osten, samt i-
bland, ej alltid, en liten cagge brännvin.
Brödet var rågsiktebröd; vete, såddes ej på
den tiden. Det hände ofta att så mycket
matvaror framfördes till gillesgården, att när
gillet var slut, så några dagar efter, måste
hållas auktion på överblivna bröd och fläsk.
Allt vad om bröllops (bryllups) seder här berättas
som hänt i förra delen av förra århundradet, så
är det helt och hållet efter minas Föräldrars och
deras Föräldrars berättelser, ty det som före min
tid har varit, kan jag ju ej ha minne om, men i
min tids bröllops-seder äro ju avsevärt minne och
erfarenhet, varföre en jämförelse mellan förr
och nu får emellanåt i berättelsen förkomma.
Bruden fördes vanligen hand i hand med brud-
gummen och åtföljd av brudens föräldrar och brudgummens

Föräldrar in i kyrkan upp till altar-rundens knä-
-fall der prästen möter dem. Vågon annan person
som skulle ledsaga dem in i kyrkan, såsom värd
tjensteman, bönsmän eller ledig man, skulle icke
göra det. Men om föräldrar voro ej i livet, eller
förhindrade genom sjukdom eller andra omstän-
digheter icke kunde närvara, så kunde värda släg-
-tingar, farbror eller morbror, utföra detta ärende om
han anmodades dertill. Men det gick också att
brudgummen och bruden hand i hand, vandrade
in i kyrkan, med bröllops-folket efter sig, ifall ej
respektabel ledsagare, åtminstone förmyndare fanns.
Vänligen skulle ju flickans fäder medfölja
när de unga skulle till prästen och ta ut lyfning.
På sätt och vis skulle det ju vara en av de unga efter-
-längtat färd, men också med bärnan inför prä-
-sterskapet i den tiden, ty det brukades att prästen
tillställdes ett husförhör med dem som skulle

Taga ut lysning och förhörde dem i chatekesen
för att göra sig underkunnig i deras Christendoms-
kunskaper. Dock om det var rika bönder så
varade chatekesförhöret länge, utan bjöds de ung-
a och ledsagaren på någon slags förtäring, till ex-
empel the och kakor, eller mat ifall de kommit lång-
vägar. Jämförelse. Till fram emot midten
av seklet hade alla bröllop (bröllop) varit kyrk-
bröllop, men redan efter ett par årtionden (1870)
begynte de kyrkliga ceremonierna avtrubbas och
brakt. låtas, så att varken bröllop eller barn dop
förrättades i kyrkan. Förut hade nog iakttagits
till och med mödrarnes kyrkotagande efter barns-
börden. Men nu 1945 inte ens uttages lysning
till äktenskap, utan en ung man och ung kvinna
flytta i hop, få barn och efter några år gå var på
sitt håll. Hela samhället är således sönderfallit.
Att småbarnen ej behövas tagas ut i vinter och oväder

kan försvaras, men olika 'sekt' inte ens döpa
barnen förr än de bli vuxna, är villervalla och
onödigt strider om småsaker.

Vigselringar Jag sovs icke att min Mor-
Mor någonstans nämnde att vigselringar begag-
nades och aldrig såg jag heller om hon hade någon
ring eller ens märkte efter en sådan på någon av
hennes fingrar. Jag hade en psalmbok från 1700-
talet men förlorat den, men psalmbok 1819 är ju
ringt användande vid brudvigsel anbefald, var-
för det är troligt att sådana begagnades, åtmin-
stone av de förmögna. Men det är ej alls sä-
kert att ringarne voro av guld och kanske inte
ens av silver heller, ty en del fattigt folk behöfde
billigt pris. Jag hörde aldrig att man hade särskil-
da vardags-ringar, icke heller att någon lånade
ring för att begagnas vid vigsel.

Jämförelse På 1885 fanns till salu i handelsbod

i vår by Wäsley kyrkoby, en slags ringar som liknade
guldringar och tillverkades av någon som hette
P.O. Hellund Arboga. Dessa ringar kallades för
gift-ringar och köptes av många just därför att
många inbillade sig att dessa ringar botade för
gift-värk. Men jag vet ej om någon använde dem
som vigbelysning. Priset var 2 riksdaler. En gammal
kännekännare som hette Johan Gummesson,
här i Småland på 1880-talet berättas om att han
gjorde fingerringar till fruntimren, av de danske
enskillings-hopparbrunten, för 24 skilling för
varje ring. Fråga om vardags-ring, så brukade
de der hade guldring att bära den alltid, heligt
eller sömnt, tills ringen slets upp eller förorsakade
något obehag vid vissa sorts arbete, då ring-
en togs för tillfället. Men många pigor och döt-
trar, skaffade sig prydnads-ringar att liksom på skämt
bäras på någon finger, ej ringfinger, när de gingo till

Kyrka, kardegills eller dansskar.

Grorööl Har jag aldrig hört något om. Att det
nog gjordes insamling av godsaker till prästen och
klockaren, vid bröllop är tydligt deraf att många
sagbmän berättade att vid husförhör och andra
gille, gick enor i huset tillsammans med prästa-
frun och lavade i en säck, en mängd av varje
lasta godheter, (icke flytande). Därefter blev det
klockarens fru eller och han själf, ty min Mor
minnes att klockaren brukade säga om sin säck:
"Detta är den lille fuglen som följer göken". Alla
visste vad dermed menades och alla kände ord-
språket om prästansäcken "(utan botten)". De som haft
förning med sig fingo smaktbitar av egna och dels
av de andres, & dels tåka bröd (fiärding). Det oaktadt
kunde förkomma att strax efter ett gille måste
ställas till auktion på matvarer, i synnerhet om
det var om sommaren då icke husfolkets medlemmar

med humnogs taga vara på allt, utan mögel
skulle snart förderwat det. Många tiggare sökte
sig alltid till gillsgårdarne och et föräres.

Jämförelse Efter år 1850 var det slut
med det besvärliga förninga förandet. Aldrig
hördes heller någon menska skapa sig till sin
"döter" en ny förninga kupa att medföras som hem-
gift, men som de så kallade "Braskänks-gillen"
voro afskaffade, men alltid rustades och till-
ställdes stora högtidligheter vid bröllop ("bröllop")

Angående ordet Sporr-öl, så hörde jag gammalt folk
tala om Sporthen, vilket hade betydelse av till-lägg
lön, eller små tillfälliga inkomster, liksom drickes-
pengar. Jag hörde sägas: lönen är ej så stor, men de
vankar Sporthen. Kinnu en annan härledning
till sporr-öl-benämning, skulle kunna uppkom-
mit just derav att de flesta prästerna i gamla
tider äro skickliga häst-karlar och troligen

"Sporrid" var
kamraternas
avskeds-gille
för brudgummen,
då visste de
förr om lönen i
handa.

ful.

in-

ides

ek

i

bröl-

re

ran

den

ts

der

var

ber

ir

ng

im

e

viken

ful

ful!

ful.

gästerna skulle sitta vid bröllofsbordet, var
ej annan än brudparets föräldrar placerade sig
vid var sin sida om brudparet. De övriga gäst-
erna var ingen bestämmelse, men just därför
måste lock och trug förekomma. Alla låtsade sig
vara sämre och ovärdigare än någon av de andra.
Några kunde vara så envisa, att icke lock eller
mildt våld hjälpte, utan värdar med flera starka
karlar till hjälp, togs honom och burs honom fram till
platsen vid bordet. Hans hustru måste också då
bekväma sig att sätta sig hos honom. Dessa platser
behölls varje dag, så länge bröllofet varade.

Jämförelse Det från herrskaper uppkomna
och av bondebefolkningen sedermera i senare de-
lar av förra seklet upptagna bruket med att nå-
gra flickor bland gästerna skulle utväljas var sin
ungkarl bland gästerna och med en knappnål fästa
eller helst sy fast en liten mystenkrans på ungersvärnens

rockslag. Dessa ungersvenner kallades då för "Marstkalkar och jungfrurna" Brud-tärnor, och skulle marstkalkarna föra fram brud-tärnorna var med sin till bordet under hela tiden bröllopet varade. Men då varade alla bröllop endast en dag. Alla dessa par voro oförhindrade att dansa med andra. Brudstöja begagnades icke av allmogeen i gamla tider förr 1850, men blev senare i seklet av sådana proportioner att särskilda brud-tärnor, som kallades brudnäckbar måste bära upp släpet, att inte det komme att asa på golvet eller ^{marstön} näken, när bruden gick. Öfen sedan att trugas till bordsplatserna har knappast avlagts helt i förra seklet. Bestämda rätter till bröllops-middagen var ej så, att icke det finge variera, men nästan säkert var det vanligt, att rågon soppa borde det vara, och icke grötar, men soppor av färskt kött, oxkött, gödkalk-kött, lam-kött eller färsk fläsk-soppa.

Man varade gillst i flera dar, såsom alltid
två, men Bruaskänks-gille i fyra dar, så kunde
middags-målet ändras efter omständigheter, till
gröt av horn- eller risgrjyn, samt "Bischoff" (russin-
eller sviskonsoppa) och ärtor och fläsk, eller annat.
Vid Mårtenstid var ej gäsasoppa ovanligt till bröl-
lops-middag. Spelmännen spelade hela tiden
medan gästerna trugades till bords, och till de
förste rätterna sattes på bordet. Derefter höll de
sig tysta så länge måltiden varade. Man må
veta, att det är ett ganska strängt arbete att spela
fiol i timtals och nätter. Andra rätter sattes inte
fram utan påfylldes ifall de skulle tryta. Man
skulle äta sig mätt av de framsatta rätterna.
Ölkannor av trä, men även av tenn och silver
om råd medgav dertill. Man kunde ju också
få låna vissa saker av nabo-folket, till och med
möbler. Kunde och hända att hus och logi måste

lånas i naboegårdarne för gäster som ej fingo plats
i bröllops-gården. Det hörde just till god ton
att äta rent av tallriken och ej visa att man öst
opp glupande mer än man kunde rå med. Man
sade: "Gud mättar förr beken än ögat." Vad
de hade för tallrikar, så vore de antingen svarvade
trä-tallrikar eller lerkärls-gods, och köpshälarne
av tenn eller lerfat. Men en slags sogelfat,
som kallades "Limmersfat" svarvade och med fot
och stamne, på vilka lades det köttstycke eller
skinke, som skickades först till brudparet, och
derefter rundt, då varje manlig skär för sig
och även för sin mäst sittande hustru, eller annat
fruntimmer. Han ensam hade gällkniven med sig,
och fick skära sönder, så att fruntimmeret kunde
stoppa bitarne i munnen. Skedar av horn, trä
eller silver begagnades, men ej gafflar. Skinke
eller köttstycke virades med en linne-duk, om

benskanben, der männen skulle fatta tag när de skulle skära, men hur väl de än aktade sig, så blevo fingrar och knappar något smorda. Så att då klädeskommo i skär och kistor, gnagade mössen sig in och åto omkring knappar och knapphålen i kläderna, så att dessa måste lagas innan man skulle till nästa gille en annan gång.

Angående matresters fördelning, så vor det visserligen bra om en liten del blev kvar, ty de gamla bönderna hade en vidskeplig föreställning, om att man skulle ej taga allt, såsom till exempel, det sista larset, skulle vid göddelgille ej höras ur "korran"; ty det skulle bli kvar och draga åtsig desto mer, annars kommer det attoniska i stället.

Matrester kommo till diskbaljan åt svären.

Att bland gästerna samla ihop pengar eller gåvor till brudparet, prästen eller spel-männen eller kocken förskom icke, utan alla sådana pålagor

skulle utgöras av den som gjorde bröllopet, med undantag av "Brudskänks-gille". Då brukades gåvor i form av penningar, samlas ihop av bröllopsgästerna till brudparet, men den vanliga förringen hade ändå medförts. Insamlingen gick så till, när brudparet skulle få pengar i. Brudparet satte sig på en långbänk vid ett fönster i "stora hus" (= salen) på sista dagen, innan kronan dansats av bruden. Framför dem sattes ett mindre bord och på detta en stor tenor-skål. Spelmännen spela så marsch under hela tiden offret pågår, således att par om par gå höger runt i salen och dervid går mannen till venster och med venster hand lägger sin och hustruns eller damens gåva i skålen. Vårfare det skulle vara venster-handen, så bringades ossa välsignelse och tur med den handen, med vilken man håller brödet, troddes av de gamla. Så och vid spel om pengar

borde man taga korten åtsig, samt hålla dem
med venstra hand, för tur till vinst. Enkläng
enka eller ungdomar som offrade ansåg, eller
lade för båda i sällskap i marschen. Pengarne
summerades och tackades för av såväl brudens
föräldrar som brudparet. Nu skulle kronan
dansas av bruden. Spelmännen spelade upp
ett särskilt stycke som tillkännagav att kro-
nan skulle dansas av bruden och att var och en
av de dansande kavaljererna skulle försöka att
dansa med bruden ett varv omkring salen, tills
kronan fölle av. För att förhindra detta, bjöds
flickorna upp alla, eller så många som möjligt,
av de manliga, så att de inte skulle få tillfälle
att bjuda upp bruden till dans. De manliga som
sålunda blevo bjudna av flickorna, hade då ej
lov att neka. Men alltid lyckades någon att bjuda
upp bruden och dansa med henne ett varv kring salen.

fel

Den samme fick ej dansa mer än en gång
med bruden och den samma flicka fick ej
heller dansa med den samme kavaljeren för
jämnan, utan byta om och bjuda en annan skymd
samt vid musikens ombyte av repris. Musiken
gick i marsch-takt, under tiden då de skulle byta
om, och derefter i rask polska. Lyckades ingen
bjuda upp bruden, så fick hon vila sig till dess
någon fick tillfälle att bjuda henne upp. Sedan
det följt gått en halv timmes tid, på detta sätt, och
för att det ej skulle bli för långvarigt, så var det
någon av de gifta kvinnorna, som liksom i smyg
tog ut de flesta mässings-rålarne, varmed kro-
nan var fast satt på huvudet på bruden, och
icke långt derefter lossnade kronan och hotade
att falla, eller föll till golvet när bruden dansade.
Då bytte spelmännen om marsch och spelade
en annan och alla ställde sig upp i förut nämnd

ordning, såsom då de offrade. Jämförelse
I gamla tiden var det ju ej en flummig sak
med spelmän och dans, ty fattiga husare
hade så små omständigheter, att bröllop finge
försigga ganska enkelt och prästen var endast
med vid vigseln i kyrkan. Aldrig hörde jag om-
nämna, av mina sagesmän, att prästen dan-
sade, men fram på 80- och 90-talet, spelade prästen
kort med gästerna och somliga präster berättade
lustiga student-historier. Minns i gamla tiden
brukade prästen hålla, i bröllops-gården, lång predi-
kan för bröllopspar och gäster. Nu 1900-talet försig-
går de flesta bröllop i så stor enkelhet, att endast för
Läldrar och nära släktingar närvara och vigseln
sker genom att en dräng eller brudparet ensamt
kom till prästen, som viger dem, med i prästgården
tillkallade vittne. Eller hemtas prästen med
en skjuts till bröllopshuset, och sedan han vigt,

ordning, såsom då de offrade. Lämnaförelse
I gamla tiden var det ju ej en kvungen sak
med spelmän och dans, ty fattiga husare
hade så små omständigheter, att bröllop jing
försiggå ganska enkelt och prästen var endast
med vid vigseln i kyrkan. Aldrig hörde jag om
rännor, av onina sagesmän, att prästen dan-
sade, men fram på 80- och 90-talet, spelade prästen
kort med gästerna och somliga präster berättade
lustiga student-historier. Minare i gamla tiden
brukade prästen hålla, i bröllops-gården, lång predi-
kan för bröllopspar och gäster. Nu 1900-talet försig-
gäde fleste bröllop i så stor enkelhet, att endast för
Läldrar och nära släkttingar närvara och vigseln
sker genom att en dräng eller brudparet ensamt
för till prästen, som viger dem med i prästgården
tillhållade vittne. Eller hemtas prästen med
en skuts till bröllopshuset, och sedan han vigt,

fått förtäring, kaffe och betalt, så skjutsas han hem igen till prästgården. Men vad som nu på 1900-talet är mäst brukligt är, att fotografering av brudparet och gästerna, antingen den dagen eller reser brudparet till stan, en dag efter, att fotograferas i klädda bröllops-stassen. Skjutande vid paret fram och återfärd från kyrkan, eller hemma vid bröllops-gården fortgår att vara sed ännu 1945.

På skämt kunde ju unghkarlar låtsas vilja locka brudgummen med sig vid avskedet, och då ställde de genom sig omkring brudparet, för att inte tillåta mer än en i sinder, komma fram och skaka hand och tacka, med brudparet, men kraft-tag eller brottning förekom icke. Jag minns ej vad det kallades, men det borde väl heta prestelsen.

Aldrig hörde jag att pojkar och flickor kommo överens om att ligga parvis, vid bröllop, om natten eller att det skulle vara skam för den flicka

som icke fick ligga hos en pojke. Tvärt om, deremot berättades att det skulle vara i högsta grad ärekränkande om så skulle hända, att pojke och flicka sovo i samma säng, antingen vid bröllof eller annorstädes. Då det var bröllof, som varade i flera dagar, såsom "Brus-skänks-gille", så tillställes allhandas skämt och upptåg, dels oven nämnda ringen kring brudparet, dels att följa brudparet i längsätta träsko under sängen, upptåg som ej annars alltid brukades. Brudsängens bäddades av bruden själf, med husets bästa förråd av sängkläder och särskilt huvud-kuddarne (huvudputarna) skulle ha överdrag med spetsar och fransar. På de gamle bondgårdarne hade de "Hemlingasäng", med fyra stolpar, och skåp vid fotändan, och tjocka gardiner att dra för. Men gästernas sängar var vanliga utdrags-sängar och soffor med halm till underlag samt sängkläder.

Om bröllopet hölls om vintern, fick möjligen några av gästerna logera i nabogårdar, men om sommaren var också köladan en utmärkt sovpåls för halversiga och trötta bröllops-gäster. Men tiggarna måste ligga i ladorna. Ännu på 1880, hade brudarna icke den vita dräkten, men så snart den vita långa brudslöjan kom i bruk 1885, så blev också hela bruden ofta vitklädd helt och hållet, och nu är det vedertaget allmänt. Jämförelse Före 1850 hade brudarna mörka hemvävda kläder, men vit hätta och vitt förkläde, men på 1880-talet bortlades hättan från kvinnors dräkten och i stället kom svarta silke-schalletten på huvudet och svart eller brun större silke-schal om ryggen och mångfärgat silkeförkläde. Min Fars bröllops-kostym 1859, var av svart kläde, bonjour, men icke knäbyxor, men guldringar i öronen.

ing

på en skjorta. Ett konstvävt silke-förkläde,
i grönt, gult och blått, knöts om midjan. En sil-
ver-kedja med vidhängande lukt-svamp-dosa,
(likt armkands-ur) av silver, om halsen, och så den
vita hättan, med fin spets-prydd "hätte-snäpp".
Min mors brudkrona av myrten fick jag natur-
ligtvis ej se. Brudkronan. Den skulle
ju alltid vara av myrten-grenar, och uppväxan-
de flickorna i bondgårdarnas pysslade med sina
myrtensträd på en förhoppning, ty intet annat
liknande träd växte i lövskogen. Men man vis-
ste alltid på råd, man kunde ju få låna eller tigg-
a myrten-grenar av någon annan, ty myrten-träd
kunde bli rätt ysiga och behöfdes att snidas. Låna-
krona från kyrkan kunde ej i vår församling ske
derför att det aldrig funnits i ur-minnestider, såsom
i Väsby kyrka. Om det kunde skaffas så lång til-
-ring av myrten, som en ring av 5 a 6 tum's dia-

Om bröllopet hölls om vintern, fick möjligen några av gästerna logera i nabogårdar, men om sommaren var också höledagen en utmärkt souplats för halversiga och trötta bröllops-gäster. Men tiggarna måste ligga i ladorna. Ännu på 1880, hade brudarna icke den vita dräkten, men så snart den vita långa brudslöjan kom i bruk 1885, så blev också hela bruden ofta vitklädd helt och hållet, och nu är det vedertagit allmänt. Jämförelse Före 1850 hade brudarna mörka hemvävda kläder, men vit hätta och vitt förkläde, men på 1880-talet bortlades hättan från kvinnors dräkten och i stället kom svarta silke-schalletten på huvudet och svart eller brun större silke-schal om ryggen och mångfärgat silke förkläde. Min Fars bröllops-kostym 1859, var av svart kläde, bonjour, men icke kinäbyxor, men guldringar i öronen.

Bruket med knäbyxor var då fullkomligt med-
lagt, och jag har aldrig sett någon som haft knä-
byxor, utom på teater. Min mors bröllopskläder
voro: lång särk av fint linne, derpå ett livstykke
i vilket medelst snärmer och häfter, fasthängdes
stubben, ett stickat vadderat plagg, som skulle
hålla benen fria från de andre kjolarnes skar
eller hinder. Därefter en vit underkjol, med
spetsar vid nedre kanten. Övan på underkjo-
len knöts en svart kjol, som nådde golvet bak till,
men tåspetsarne på skorna kunde skymtas fram-
ifrån. En kofta, förfärligt hårdt åtsittande, med
insydda valfiskebens-fjädrar. Denna knäpptes
med häfter fram till och hade skört, en halv aln långt
runt nedre kant, och övan på denna kofta, lades
en lered vit krage med spetsar och knäpptes med
en guld-brosch fram till. Ärmarne voro vida,
och ute vid händerna hoprynkade såsom ärmklänning.

på en skjorta. Ett konstvävt silke-förkläde,
i grönt, gult och blått, knöts om midjan. En sil-
ver-kedja med vidhängande lukt-svamp-dosa,
(likt armkands-ur) av silver, om halsen och så den
vita hättan, med fin spets-prydd "hätte-snijs".
Min mors brudkrona av myrten fick jag natur-
ligtvis ej se. Brudkronan. Den skulle
ju alltid vara av myrten-grenar, och uppvälan-
de flicorna i bondgårdarnas pysslade med sina
myrtensträd på en förhoppning, ty intet annat
liknande träd växte i lövskogen. Men man vis-
ste alltid på råd, man kunde ju få låna eller tigg-
a myrten-grenar av någon annan, ty myrtensträd
kunde bli rätt yviga och behöfdes att snidas. Låna-
krona från kyrkan kunde ej i vår församling ske
derför att det aldrig sumnits i ur-minnestider, så den
i Väsby kyrka. Och det kunde skaffas så lång tel-
ning av myrten, som en ring av 5 a 6 tum's dia-

- meter, då bägge ändar bands ihop, så fästes 6
andra grenar, med lika mellanrum, på denna
krans, och böjdes ihop, samt bundas ihop om topp-
arne i midten över kransen. Derpå nedtrycktes
så att grenarna böjde sig utåt över kransens vidd,
och en liten rosett fästes ovanpå midten av kronan.
Känsligen var den, som skulle binda brudkronan,
en gammal hätt-käring (i vår by Linderötskan)
och hon som även brukade kläda lik, hade flera
myntens-träd växande på fördrag om inte brudfolke-
t hade självt. Det ansågs som mycket skam-
ligt, om bruden bar krona vid bröllopet och det
sedernera visade sig att hon varit med barn,
vid bröllopet. Sådant förhållande orsakade ovilja
och skam på hela släkten i längre tid. En brud
som var med barn skulle endast klädas i krans
och icke i krona. Men ville ju dölja sådant ge-
nom att ändå bära krona vid bröllopet, med

tiden utvisade sanningen. Mynt av mindre värde kunde och läggas i brudens skor, såsom skaffande tur till fler rikedomar. Bruden klädde sig som hon skulle ha sin säng-plats, brudkammaren. Äreportar, kocka-bränst, och sådant hörde jag ej omnämnas, ej heller om spegling i vattenämbar och vad det skulle betyda. Fästmörelse. I tiden efter 1850 till seklets slut, ändrades och bortlades många dels vidskräpliga dels onödiga ansedda seremonier och bruk vid bröllop. De gamle bönderna hade alltid två, ibland tre stycken portar på sina alltid kringbyggda gårdar, så att jag därför icke hört mina Föräldrar eller deras Föräldrar, tala om äreportar före 1850, och ej ens senare hört eller sett i min tid i Skåne 1861-1898. Men här i Småland i Sunnerbo Härad, brukade lönns ungdomar uppsätta äreport dagen innan bröllop och samlas bröllops-kvällen för att ropa ut brudparet och hylla

dem med hurra-rop. Sedan 1885 brukades i Skåne att att ungdomar från flera byar, ibland, samlades på bröllofskvällen och ropade "Brudparet fram". Besvärligt var för brudparet, i synnerhet som det kunde inträffa många gånger, att en ny skara från en annan by, anlände och ropade lit brudpar-
et. Det kunde regna, blisa, tjusen släckas, dörr-
riglarna svåra, o. s. v. Ropades tre gånger, och brudparet ej behagade komma ut på farstubron och visa sig, så brukades för smådeord, eller spektakel. Även kunde det falla åskådarna in, att ropa särskilt ut markalkar, eller brud-
tärnorna och hurra för dem; om det fanns, och de visade sig. Därför i stället för att träda ut ofta, på farstu-bron, farstu-stenen, eller vidöpp-
na dörrarna för visning av brudpar, så bruka-
des på 1890-talet, att intet fönster skulle vara med nedrullade gardiner, utah klar sikt, så att åskådarna

ej behövde ropa ut någon och ropades ändå, så brydde sig brudparet ej om att gå ut och visa sig.

De gamle trodde att om bruden, då hon första gång satte sig på sin plats vid öfre bords-ändan hon då satte sig på händerna, och så många fingerar hon då kom att sitta på, så många år skulle det gå, innan hon födde barn.

Prydnad av bröllofsgården var ju en mycket viktig sak i gamla tiden, och ingen mer än gårdsfolket hade dermed att göra, så vida icke någon större lagning av väg eller gårdsplatsen, då hjälps eller askegille kunde begäras av byfolket, men mycket sällsynt. Mycket beroende på årstiden då bröllopet hölls. Om sommaren kördes hem vit sjö-sand, som ströddes på stenoren, stenläggningen vid gårdens innesidor, och beströddes hela gårdstomten med gröna lör. Att det först räfsats och sopats är tydligt. Men en längre tid förr ett bröllop

måste man vara betänkt på att pryda gården
så mycket som möjligt. Timret i husen täras,
eller rödmålas, lerväggarna kalkas, och i synner-
het skorstenens pipan ovan taket, skulle vitkalkas,
och skina igenom hela byn. Taket delvis ny-
täckas, eller lagas och alla ryggvinga-trän,
på sin plats. Vägen från byvägen till inhörs-
porten beströs med vit sand och gröna löv. Porten
fick ej knarra. Gödsel-högen skulle läggas i vacker
fyrkant och göras ju större i höjd dess bättre.
Skulle bröllopet hållas om vintern, så måste
snö skaffas bort från gårdens alla platser der folk
-et måste ha framfärdsel. Naturligtvis, antingen
vid bröllopet om sommar eller vinter, så städas inom-
-hus, med skurning, målning, kalkning av väggar
och allt putsas och görs fint på förhand.
Om brudparet vid uppfästigande från brud-
-pallen vände sig med ryggarna emot varandra

betydde oenighet i äktenskapet. Före 1850 hade alla karlar knäbyxor, men jag såg 1861—1898, aldrig sådana i bruk. Om brudgummen somnade i kyrkan, kom han att stå under toffeln, och om bruden somnade i kyrkan, ansågs brudgummen bli herre i huset. Men somnade ingen av dem så var man lika klok. Om det regnade när bruden flyttade från fädernes-hemmet till sitt nya hem, så betydde det, att det regnade rikedom, och likadant när brudgummen fick regnväder vid flyttring till sitt hem. Stål skulle sättas över brud-kammaren, sädesmagasinet och inkörs-porten. En massa tiggare måste inlogeras i lagars-husen och tillade onykhet ledsvär. Besvärligt var också med lyset i synnerhet vid den mörka årstiden. Lampor och lyktor med tranlampor dugde ju ej. Hemstörpta talg-ljus skulle ofta snytas

men stearin-ljus funnos ej då ibland allmogem
men två stora talg-ljus sattes i blantipolera-
de tenn eller brons-stakar, framför brudpar-
et, var sitt och den vars ljus först brann ut,
ansågs först skola dö. Jämförelse

Lådan. vore den tidens seder före 1850, men
har ändrats mer och mer och nu känner jag
ej hur Kjullasoknarna hålla bröllop, men
här i Småland gifta sig en massa folk,
helst om de äro arbets-lösa, utan utsikter
till någon position eller yrke. Staten och fa-
briker kanske de lita på. Men seder och
bruk vid bröllop här, är ej nu på fråga.